

1969-2019
VEHBI
KOÇ
VAKFI'NİN
ELLİNCİ
YILI

TARİH BOYUNCA ANADOLU'DA HAYIRSEVERLİK

Birinci Uluslararası
Suna & İnan Kıraç
Akdeniz Uygarlıkları
Sempozyumu

26-29 MART 2019

 Vehbi Koç Vakfı

 AKMED
KOÇ ÜNİVERSİTESİ
Suna & İnan Kıraç
Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Merkezi

 ANAMED
KOÇ ÜNİVERSİTESİ
ANADOLU MEDENİYETLERİ
ARAŞTIRMA MERKEZİ

 KOÇ ÜNİVERSİTESİ
STAVROS NIARCHOS VAKFI
GEÇ ANTIK ÇAĞ VE
BİZANS ARAŞTIRMALARI
MERKEZİ

SEMPOZYUM KİTAPÇIĞI

Program | Özetler | Katılımcıların Adresleri

PROGRAM

**Vehbi Koç Vakfı'nın 50. Yılı
Vesilesiyle Düzenlenen Sempozyum**

- 08:30-09:00** Kayıt ve Hoşgeldiniz İkrarı
09:00-09:45 Açılış Konuşmaları
#ÜSTÜMÜZEVAZİFE VKV 50. Yıl Film Gösterimi
Erdal Yıldırım Vehbi Koç Vakfı
Oğuz Tekin AKMED
Scott Redford SOAS University of London
09:45-10:05 Kahve Molası
-

I. OTURUM Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerinde Anadolu'da Hayırseverlik I Oturum Başkanı **Christina Kokkinia**

- 10:05-10:25** **Pierre Fröhlich** *Université de Bordeaux*
Philanthropia'nın Bağlamı: Hellenistik Dönem Küçük Asya Kentlerindeki Devlet Memurlarının Yurttaşlık Erdem ve Övülmeleri
10:25-10:45 **Benjamin Gray** *Birbeck College, University of London*
Geç Hellenistik Dönem'de Anadolu'da Hayırseverliğin Faydaları ve Sorunlarına İlişkin Tartışmalar
10:45-11:05 **Mustafa Adak** *Akdeniz Üniversitesi*
Pamphylia ve Pisidia'da Kent Eşrafı ve Resmi Unvanları
11:05-11:25 Tartışma
11:25-11:45 Ara
-

II. OTURUM Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerinde Anadolu'da Hayırseverlik II Oturum Başkanı **Benjamin Gray**

- 11:45-12:05** **Mustafa H. Sayar** *İstanbul Üniversitesi*
Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kilikia Kentlerindeki Hayırseverlerin Şehirleşme Sürecine ve Günlük Hayata Katkıları
12:05-12:25 **Matthias Haake** *Westfälische Wilhelms-Universität Münster*
Felsefe ve Hayırseverlik: Oinoandalı Diogenes ve Büyük Bir Hayırseverlik Davramışı
12:25-12:45 **Aşkm Özdizbay** *İstanbul Üniversitesi*
Perge'nin İtalik Kökenli Hayırseverleri ve Kent Gelişimine Katkıları
12:45-13:00 Tartışma
13:00-14:30 Öğle Arası
-

III. OTURUM Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerinde Anadolu'da Hayırseverlik III Oturum Başkanı **Mathias Haake**

- 14:30-14:50** **Christina Kokkinia** *National Hellenic Research Foundation, Institute of Greek and Roman Antiquity (KERA)*
Roma Dönemi'nde Küçük Asya'da Epigrafik Kanıtlar ve Hayırseverlik
14:50-15:10 **Recai Tekoğlu** *Dokuz Eylül Üniversitesi*
Taner Korkut *Akdeniz Üniversitesi*
Tlos Antik Kenti Euergesia Etkinlikleri
15:10-15:30 **Angelos Chaniotis** *Institute for Advanced Study*
Aphrodisias'ta Hayırseverler ve Hayırseverliğin Sosyo-kültürel Sınırları (Telekonferans aracılığıyla)
15:30-15:50 Tartışma

ÖZETLER

IV. OTURUM Geç Antik ve Bizans Dönemlerinde Anadolu'da
Hayırseverlik Oturum Başkanı Engin Akçürek

- 09:30-09:50** Christian Marek *Universität Zürich*
Küçük Asya'da Hayırseverlik ve Erken Hristiyanlık Dönemi
- 09:50-10:10** Rustam Shukurov *Moscow State University*
Barbarlar, Hayırseverlik ve Bizans Misyozizmi
- 10:10-10:30** Esra Güzel Erdoğan - Uluhan *Marmara Üniversitesi*
Konstantinopolis Manastırlarında Philanthropia
- 10:30-10:50** Tartışma
- 10:50-11:10** Ara
- 11:10-12:00** AKMED Kalcıçı Müzesi'nde Sergi Turu
Pazarın Cazibesi: Tarih Boyunca Akdeniz Dünyasında
Alışveriş
- 12:00-14:00** Öğle Arası

V. OTURUM Selçuklu Dönemi'nde Hayırseverlik
Oturum Başkanı Scott Redford

- 14:00-14:20** Andrew Peacock *St. Andrews University*
Ortaçağ'da Anadolu'da Vakıf Kitabeleri
- 14:20-14:40** Suzan Yalman Koç *Üniversitesi*
Selçuklu Dönemi'nde Anadolu'da Darüşşifalar
ve Hayırseverlik
- 14:40-15:00** Tartışma

VI. OTURUM Osmanlı Dönemi'nde Hayırseverlik
Oturum Başkanı Suzan Yalman

- 09:30-09:50** Leslie Peirce *New York University*
Sultanlar, Veliler ve Hayırseverlik: I. Selim ve
Ayntab Sancağı
- 09:50-10:10** Lucienne Thys-Şenocak *Koç Üniversitesi*
Osmanlı Hanedanı Kadınlarının Hayırseverliğine
Farklı Bir Bakış Açısı: Bir Serginin Düşündürdükleri
- 10:10-10:30** Ara
- 10:30-10:50** Eyal Ginio *Hebrew University of Jerusalem*
Meşrutiyet Dönemi'nde Sultanın Hayırseverliğinin
Kullanılması: Yeni Algılar ve Yönelimler
- 10:50-11:10** Efthymia Kanner *National and Kapodistrian University
of Athens*
Osmanlı Modernleşme Projesi'nde Hayırseverlik
Kapsamında Eğitim: Tanzimat Dönemi'nde Rum Ortodoks
Cemaatlerde Eğitim Faaliyetlerinin Çeşitli Yönleri
- 11:10-11:30** A. Hilal Uğurlu *MEF Üniversitesi*
Saçının/Sakalının Bir Teli Değerinde Hayır: Ondokuzuncu
Yüzyıl Osmanlı Topraklarında Mukaddes Emanetler
- 11:30-11:50** Tartışma
- 11:50-14:00** Öğle Arası
-

VII. OTURUM Günümüzde Hayırseverlik
Oturum Başkanı Seçil Kımay

- 14:00-14:20** Ali Çarkoğlu *Koç Üniversitesi*
- 14:20-14:40** Erdal Yıldırım *Vehbi Koç Vakfı*
- 14:40-15:00** Filiz Bikmen *Esas Sosyal*
- 15:00-15:20** Tartışma
-
- 15:20-15:30** Kapanış Konuşmaları

Philanthropia'nın Bağlamı: Hellenistik Dönem Küçük Asya Kentlerindeki Devlet Memurlarının Yurttaşlık Erdemleri ve Övülmeleri

[26 MART, SALI / I. OTURUM / 10:05-10:25]

Küçük Asya Eski Yunan kentlerindeki ileri gelenlerin philanthropia övgüsü Geç Hellenistik Dönem'de ortaya çıkmıştır. B. Gray tarafından incelenmiş olan bu olgu, Eski Yunan kentlerinin hayırseverlerine ilişkin kamu söylemi evriminin bir parçasıdır. Burada sadece kent-devletlerinin devlet memurlarına odaklanacağız. Hellenistik Dönem'de ileri gelenlere yönelik övgünün onların kamu görevlerini yürütürken sergiledikleri yurttaşlık erdemlerine dayandığı, MÖ 2. yüzyıldan itibaren ise her tür kurumsal bağlamın dışında kalan kişisel erdemlerin teşvik edilmeye başlandığı sıkça dile getirilmiştir. Bununla birlikte, ileri gelenler kamu görevlerini yürütmeye de devam etmişlerdir. Yaygın kanının aksine, bunlar, kurumsal olmayan bağlamlardaki eylemler kadar övgüye layık eylemler olarak görüldüklerini düşündürecek şekilde, Hellenistik Dönem'in resmî belgelerinde, buyruklarında ve onur yazıtlarında yer almaktadır.

Dolayısıyla, bu bildiriye devlet memurlarına yönelik olarak sarf edilen, özellikle cömertlikle ilgili övgülerdeki söz dağarcığının evrimi ele alınmaktadır. Bu söz dağarcığı, evergetizm alanındaki zenginliğiyle tam olarak MÖ 2. ve 1. yüzyıllarda gelişmiştir. Giderek yaygınlaşan, devlet memurlarının yolsuzluk yapamayacağı temasının geliştirilmesi gibi bazı başka olgular da karşılaştırılacaktır. Burada yine söz dağarcığı zamanla zenginleştirilmiş ve dönüştürülmüş, İmparatorluk Dönemi'nde giderek belirginleşen bir ahlaki yan anlam kazanmıştır.

Geç Hellenistik Dönem’de Anadolu’da Hayırseverliğin Faydaları ve Sorunlarına İlişkin Tartışmalar

[26 MART, SALI / I. OTURUM / 10:25-10:45]

Bu bildiri de, MÖ 2. ve 1. yüzyıllarda Anadolu kentlerinde hayırseverliğin etik ve siyasi statüsüne ilişkin Antik Çağ’daki tartışmalar incelenecektir. Uzmanlar, Geç Hellenistik kent yaşamında önde gelen yurttaşların maddi yardımlarının merkezî ve değişen rolünü çok ayrıntılı bir şekilde ortaya koymuşlardır. Zorunlu ve gönüllü yurttaşlık katkıları arasındaki karmaşık ve değişen ilişki ve bunun yurttaşlık eşitliği, incelemesi ve onurları açısından içerimleri de buna dahildir. Bu bildiri de odak noktası, çağdaş yurttaşların ve siyasi düşünürlerin maddi yardımları yorumladığı rakip yollara kayacaktır. Yurttaşlık epigrafisinin, felsefesinin ve tarihyazımının kanıtları karşılaştırılarak Anadolu kentlerinin yurttaşları arasındaki hayırseverliği kentlerin işleyişinin merkezine koymanın getireceği avantajlar ve siyasi riskler hakkındaki zengin bir tartışma yeniden kurgulanacaktır. Elitlerin maddi yardımlarının yurttaşlar arasında adalet ve eşitlik açısından mı, yoksa daha evrensel ve koşulsuz –ve çoğu zaman daha hiyerarşik– bir cömertliği düşündüren ve giderek belirgin hâle gelen bir yurttaşlık değeri olarak “insanlık” (yani tam anlamıyla *philanthropia*) açısından mı kavramsallaştırılması ve değerlendirilmesi gerektiği konusunda fikir ayrılıkları vardı. Ayrıca, hayırseverliğin ve *philanthropia*’nın ne zaman istenen ve birleştirici bir durum olarak görülmesi ve ne zaman bunların istikrarı bozucu ve yurttaş eşitliği ve iktidar paylaşımı idealine zarar verici etkilerinden şüphelenilmesi gerektiği konusunda da tartışmalar vardı. Bu bildiri de, onursal yurttaşlık buyruklarının –Anadolu kent yaşamına ilişkin deneyimlerini Roma’daki hayırseverliğin yorumlanması için kullanan– Halikarnassoslu Dionysios’un *Antiquitates Romanae* adlı eseriyle karşılaştırılmasından doğan bu tartışmaların kanıtları üzerine odaklanılacak. Geç Hellenistik Dönem Anadolu’sundan yurttaşlar ve düşünürler, daha önceleri Atina demokrasisinde ve Atina felsefe okullarında tartışılan adalet ve cömertlik fikirlerinden yararlandılar, ama aynı zamanda bunları kendi yaşadıkları ortamın ayırt edici özelliklerini açıklayacak şekilde geliştirdiler ve uyarladılar.

Pamphylia ve Pisidia'da Kent Eşrafı ve Resmi Unvanları

[26 MART, SALI / I. OTURUM / 10:45-11:05]

İmparatorluk Dönemi'nde Anadolu kentleri Roma'nın da etkisi ile oligarşik bir düzene dönüşmüşlerdir. Belli ekonomik güce sahip olan yerel soylu aileler memleketlerindeki yönetim organlarını ve başlıca memuriyetleri kuşaklar boyunca ellerinde tutmuşlar, bunun karşılığında da üstlendikleri kamu görevlerinin masraflarını belli oranda kendi servetlerinden karşılamışlardır. "Arkhe" ve "leitourgia" kavramlarıyla dile getirilen resmi görevler ve kamu yararına sunulan maddi katkılar (evergetizm) dikkate alındığında, kentlerin belli ölçüde bu soyluların servetlerine bağımlı oldukları anlaşılmaktadır.

Soylular ile diğer vatandaşlar arasında oluşan bu keskin sosyal ayrışımı Güney Anadolu (Pamphylia ve yakın çevresi) kentlerinde ele geçen epigrafik belgelerde saptamak mümkündür. Buranın soyluları kendileriyle ilgili onur veya mezar yazıtlarında kendilerini *bule* ve *probulos* sınıfı mensubu olarak göstermekte ve bununla övünmektedirler.

Kenti yöneten bu "bule sınıfı" tabii ki kendi içinde homojen bir yapıya sahip değildi. Serveti, "onurseverliği" (*philotimia*) ve "insanseverliği" (*philanthropia*) ile ön plana çıkan soylular daha maliyetli kamu görevleri üstlenmiş ve kamu yararına diğer *bule* mensuplarından daha fazla katkı sunmuşlardır. Halkın belli beklentilerini karşılayabilen soylular bazı resmi unvanlarla onurlandırılarak halkın takdirini kazanmışlardır. Bölgede karşımıza çıkan bu onursal unvanların en önemlileri şunlardır: "koruyucu" (*kedemon*), "önder" (*prostates*), "patronus", "kurtarıcı" (*soter*), "kurucu" (*ktistes/ktistria*), "hayırhah" (*euergetes*), "kentlin babası/annesi" (*pater/meter poleos*), "kentlin oğlu/kızı" (*hyios/thygater poleos*).

Sunumda bu resmi unvanların verilmesinde hangi kriterlerin belirleyici olduğu ve adaylar ile halk arasında ne tür bağların oluştuğu açıklanmaya çalışılacaktır. Sunumun temelini Adada, Sagalassos, Sillyon, Perge, Laertes, Syedra ve Termessos kentlerinden seçilmiş epigrafik belgeler oluşturmaktadır.

Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kilikia Kentlerindeki Hayırseverlerin Kentleşme Sürecine ve Gündelik Hayata Katkıları

[26 MART, SALI / II. OTURUM / 11:45-12:05]

Eskiçağ toplumsal yapısındaki farklılıklar, ekonomik ve toplumsal ayrımı ve kutuplaşmayı artıran nedenlerden biriydi. Eskiçağ'da bugünkü toplumsal düzenlemelerin hiçbiri mevcut olmadığı için, bu büyük sosyo-ekonomik soruna çözümler bulmak için münferit pratiklerden yararlanılıyordu. Eski Yunanca'daki *euergetein* fiilinden türetilen *euergetismus* kelimesi, günümüz Eskiçağ tarihçileri tarafından Eskiçağ toplumunun en yaygın sosyal yardım kurumu için kullanılmaktadır. Antik dönem kent-devletlerinde ekonomik ve toplumsal statüsü yüksek olduğu bilinen ailelerden yardımlar yapmaları bekleniyordu. Pek çok kentte bu hayırseverlere ve yardım kuruluşlarına ilişkin pek çok yazıt bulunmuştur. Bu yazıtlar yoluyla, bu elitlerin binaların inşaatına, tahıl teminine ve spor müsabakalarının düzenlenmesine finansal destek verdikleri anlaşılmaktadır.

Bu bildiri kapsamında, Hellenistik ve Roma İmparatorluk dönemlerinde Kilikia'da hayırseverler ve faaliyetleri, yazıtlar ve binalar üzerinden incelenecek ve Anadolu ve Doğu Akdeniz Bölgesi'ndeki diğer örneklerle karşılaştırılacaktır. Ayrıca, bölgedeki spor ve müzik yarışmaları epigrafik bulgular üzerinden ele alınacaktır. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde MÖ 3. yüzyıl ile MS 4. yüzyıl arasında, özellikle de MS 2. ve 3. yüzyıllarda bu tür müsabakaların ve yarışmaların masraflarını karşılamak üzere kurulmuş olan kurumların üzerinde özel olarak durulacaktır. Bunun için bu kurumların özelliklerini belgeleyen yazıtlardan yararlanılacaktır. Bu bildiride, Kilikia'da hayırseverlerin hem dinî hem de toplumsal saiklerle yürüttükleri bu tür faaliyetler, Geç Antik Çağ'a kadar uzanan yazıtlar aracılığıyla sunulacaktır.

Felsefe ve Hayırseverlik: Oinoandalı Diogenes ve Büyük Bir Hayırseverlik Eylemi

[26 MART, SALI / II. OTURUM / 12:05-12:25]

Hayırseverlik renkli bir kelimedir. Ve bu terim, anlamı hakkında genel bir anlaşma olsa bile, kullanıldığı tarihsel, kültürel, dinî ve toplumsal bağlamlar nedeniyle özel bir semantiğe sahiptir. Bu, elbette, philanthropia kelimesinin MÖ 5. yüzyıl Attika trajedisi *Zincire Vurulmuş Prometheus*'ta kullanıldığı Antik Akdeniz dünyası için de geçerlidir. MÖ 4. yüzyıldan itibaren Eski Yunan kentleri dünyasında kamusal söylemin önemli bir bileşeni oldu ve Erken Hellenistik Dönem'den itibaren filozoflar philanthropia'nın erdemi konusuyla giderek daha fazla ilgilenmeye başladılar.

Bununla birlikte, bildirimde philanthropia kelimesinin tarihine odaklanmayacağım. Bunun yerine, Lykia'nın kuzey ucunda, Antalya'nın yaklaşık 100 kilometre batısında, bir dağ zirvesinde, deniz seviyesinden yaklaşık 1400 metre yukarıda, MS 2. yüzyıl dolaylarında gerçekleşmiş ilginç bir philanthropia eylemini analiz etmek istiyorum. Oinoanda'dan, bu kentin zengin yurttaşı Diogenes'ten ve onun ünlü Epikürosçu Yazıt'ından bahsediyorum. Özgün hâliyle yaklaşık 25.000 kelime içeren bu çok ilginç metin, kentin tam ortasındaki bir stoa'nın duvarlarında yayımlanmıştı. Bu çarpıcı belge, haklı olarak, 100 yılı aşkın bir süre boyunca epigrafistler, filologlar ve felsefeciler tarafından yoğun bir şekilde incelendi. Bildirimim amacı, Diogenes'in son derece rekabetçi bir alan olan evergetizm alanında kendi kentine, yurttaşlarına ve Oinoanda'nın yabancı sakinlerine hediyesini bağlamsallaştırmaktır. Gerçi hayırseverin kendisi bu yüceltici bağışının Eski Yunan kentlerinin üst sınıflarının bu geleneksel pratiğiyle herhangi bir ilgisi olduğu fikrini açıkça reddetmiştir. Bununla birlikte, bu inkâr, Diogenes'in klasik bir alanda rakipsiz bir şekilde hareket etmeye ve Oinoanda'nın tüm diğer hayırseverlerini aşmaya yönelik son derece yenilikçi stratejisinin bir parçasıdır.

Perge'nin İtalic Kökenli Hayırseverleri ve Kent Gelişimine Katkıları

[26 MART, SALI / II. OTURUM / 12:25-12:45]

Perge'de, Roma İmparatorluk Dönemi'nin özellikle MS 1. ve 2. yüzyıldaki kent gelişiminde en önemli etken "euergetes/hayırsever" olarak adlandırılan zengin ve aristokrat ailelerin bağışlarıdır. Perge'nin kentsel dönüşümüne ivme kazandıran ünlü kişiler epigrafik kanıtlarla tanınmakta, bağışları arkeolojik bulgularla saptanabilmektedir. Perge'deki kentleşme dinamikleri ve sosyo-kültürel durumunu yansıtan söz konusu ailelerin ve bireylerin en önemlileri İtalic kökenlidir. Bu ailelerden en ünlüleri özellikle Claudius-Nero Dönemi'nde etkin olmuş Iulii Cornuti ailesi ve Hadrianus Dönemi'nde en parlak dönemlerini yaşamış Plancii Vari ailesidir. Ayrıca aile bağlantıları saptanamayan, Gnaeus Postumius Cornutus ve Tiberius Claudius Vibianus Tertullus, gibi hayırseverler de saptanabilmektedir. Bu bildiride İtalic kökenli aileler ve kişiler, özellikle kentin mimari gelişimine etki eden faaliyetlerine odaklanılarak ele alınacaktır. Böylece, Roma İmparatorluk Dönemi'nde, Perge'nin mimari ve kültürel anlamda dönüşüm/gelişimine İtalic kökenli ailelerin ve kişilerin ne ölçüde katkıda bulunduğu arkeolojik ve epigrafik kanıtlarla sunulmaya çalışılacaktır.

Roma Dönemi'nde Küçük Asya'da Epigrafik Kanıtlar ve Hayırseverlik

[26 MART, SALI / III. OTURUM / 14:30-14:50]

Taş üzerindeki yazıtlar genellikle cenaze ve onurlandırma amaçlarıyla kullanılır ve genellikle heykel kaideleriyle ve mezar taşlarıyla bağlantılıdır. Yazıtlar günümüzde kişilerin anısını yaşatmanın bir aracı olarak kullanılmaktadır. Antik dönemlerde de genellikle aynı durum geçerliydi. Yazıtları özlülük ve ifade kesinliğiyle de bağlantılıdır ve bunu yazıt üslubu olarak adlandırırız. Bu bildiri, yazıt üslubunun tam tersi bir üslupla oluşturulmuş antik yazıtlarla ilgilidir. Bazıları gereksiz yere uzatılmış ve tekrarlar içeren çok sayıda kazınmış belgeden oluşan dört epigrafik dosya ele alınacaktır. Roma İmparatorluk Dönemi'nden kalma dört dosya, Kyaneai, Rhodiapolis, Ephesos ve Aphrodisias'ta bulunmuştur. Dört dosya da özgün tasarımlarını yeniden kurgulayabilmemize izin verecek ölçüde iyi korunmuştur. Az çok dolaysız olarak yurttış hayırseverlerin faaliyetleriyle bağlantılıdır ve dolayısıyla kişilerin anılarını yaşatmaya yöneliktir. Ama bu bildiride bu dosyaların oluşturulmasının daha büyük grupların ve siyasi organların çıkarlarını da yansıttığı ve bireysel itibarın yanı sıra kolektif itibarın da devam ettirilmesine hizmet ettiği öne sürülecektir. Bu, Diogenes'in Oinoanda'daki devasa yazıtı günümüze ulaşamazken bu bildiride ele alınan dört dosyanın ulaşabilmiş olmasının nedenlerinden biri olabilir.

Tlos Antik Kenti Euergesia Etkinlikleri

[26 MART, SALI / III. OTURUM / 14:50-15:10]

Lykia'nın tamamında görüldüğü gibi Tlos antik kentinde de çeşitli ölçeklerdeki euergesia etkinlikleri kazı çalışmaları esnasında tespit edilmiştir. Söz konusu euergesia etkinlikleri bu çalışmada farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir. İnşaat ve onarım faaliyetlerini içeren euergesia etkinlikleri sayıca fazla olmasıyla ilk sıradadır. Özellikle tiyatroyla bağlantılı inşaat ve onarım etkinliklerini aktaran yazıtların oldukça fazla olması dikkat çekicidir. Tiyatronun farklı dönemlerde inşa ve restorasyona tabi tutulduğu bu yazıtlardan anlaşılmaktadır. Hayırseverlerin desteğıyle yeniden inşa edilmiş ve onarılmış başka bir bina ise kentin büyük hamam yapısıdır. Hamamın girişinde bulunmuş ve Tlos'lu Lykiarkh Tiberius Claudius Ktesikles'i onurlandıran yazıtta soyunma odalarını da içine alan kemerli exedra'yı temelinden itibaren inşa ettirdiğı vurgulanmıştır. Büyük hamamın caldarium bölümünde tespit edilen diğeri bir yazıtta hamamın Constantinus Dönemi'nde Konstantin hamamı olarak yenilediğı belirtilmiştir. Diğeri yandan ziyatro ve büyük hamam yapılarında gözlemlenen hayırsever faaliyetlerinin kentin agora ve gymnasiumunda da gerçekleştiğı yine yazıtlarla belgelenmiştir. Tlos yazıtlarında karşımıza çıkan ikinci bir euergesia türünün sosyal veya halk hayırseverliğı (εὐεργέτης τοῦ δήμου) olduğu anlaşılmıştır. Bu türden hayırseverlik etkinlikleri halka ihtiyaç duyduğu tahılı veya parayı dağıtma veya dini bayram ve etkinliklerin gerektirdiğı masrafları karşılamak için kaynak yaratma şeklinde gerçekleşmiştir. Örneğın Opramoas'a ithaf edilmiş bir onur yazıtında Opramoas'ın, yıllık 1250 denarius gelir getiren arazisini beş yılda bir düzenlenen panegyris bayramı için bağışladığı belirtilmiştir. Bu yazıtta ayrıca kendisinin buğday desteğı alan kişilere 1 denarius'un üzerinde para dağıttığı da ifade edilmiştir. Tlos antik kentindeki üçüncü grup euergesia etkinliğı ya "halk hayırseveri" (ὁ εὐεργέτης τοῦ δήμου), εὐργετείv fiili ya da τὰ δωρεά "hediye, bağış" sözcüğüyle ayrılmaktadır.

Aphrodisias'ta Hayırseverler ve Hayırseverliğin Sosyo-kültürel Sınırları

[26 MART, SALI / III. OTURUM / 15:10-15:30]

MS 2. yüzyılın ortalarında Lykia'daki Rhodiapolis kentinde yaşayan ve İmparatorluk Dönemi'nin gerçek bir "hayırseveri" olan Opramoas, birçok kentteki tapınaklara, gymnasium'lara, hamamlara, çarşılarla ve bayramlara finansal yardımlarda bulundu ve aynı zamanda dara düşen fakirlere de yardım etti; ucuz tahıl sağladı, cenaze töreni için parası olmayan aileler için tören düzenletti, imkânları sınırlı olan genç kızlara çeyiz parası verdi, yurttaşların çocuklarının eğitim ve beslenme masraflarını karşıladı ve fakirlere gıda bağışladı. Yardım faaliyetleri sadece Lykia'nın kentlerinin sınırlarını değil, toplumsal sınıfların sınırlarını da aştı. Aphrodisiaslı hayırseverler ise, Opramoas'tan farklı olarak, genellikle, –gönüllü yardımlarını Aphrodisias ve yurttaşlarıyla sınırlı tutarak– yurttaşlık, –elitlere odaklanarak– toplumsal sınıf ve –erkeklerin, özellikle de elit genç erkeklerin ihtiyaçlarına öncelik vererek– toplumsal cinsiyet temelinde ayrımcı davrandılar. Gönüllü maddi yardımları (liturjik niteliktekiler hariç) sadece istisnai durumlarda, hem erkeklerden hem kadınlardan, hem yurttaşlardan hem yabancıardan ve hem özgür insanlardan hem kölelerden oluşan daha geniş kalabalıklara yönelmiştir. Genellikle İmparatorluk Dönemi'nde Grek kentlerinde gözlemlenebilen bu örüntü, çağdaş kent ve toplum değerleriyle ve ayrıca (iktidar karşılığı maddi yardıma dayanan) bir karşılıklılık sisteminde maddi yardımların rolüyle bağlantılıdır. Aphrodisiaslı hayırseverler genellikle philopatrides ve philopolitai, daima philodoxoi, ama nadiren gerçek anlamda philanthropoi idiler.

Küçük Asya'da Hayırseverlik ve Erken Hristiyanlık Dönemi

[27 MART, ÇARŞAMBA / IV. OTURUM / 09:30-09:50]

Erken Hristiyanlığın pek çok yönü, en eski ve en geniş yayılma alanlarından biri olan Küçük Asya'da incelenebilir. Genellikle hayırseverlik olarak ele aldığımız olgu ne teoride ne de toplumsal davranışlarda Hristiyanlığın ortaya çıkışıyla sınırlıdır; Eski Yunan felsefesindeki izleri İmparatorluk Dönemi'ne, Hristiyanlık metinlerinde de İncillerden Kilise babalarına kadar sürülebilir. Hristiyanlığın bu konudaki tutumu gerek teoride gerekse pratikte oldukça müphem ve çelişkilidir. Martirliğin hayırseverlik olarak değerlendirilmesi pek mümkün değildir. Servet birikimi ya da kölelik tüm Hristiyanlar tarafından reddedilmemiştir. Bununla birlikte, Hristiyan gruplar polis'te kendilerini halktan ayırıyor ve katı bir ahlak anlayışına sahip genel topluluğu itiyor olsalar da, cömertlik, açıklık, konukseverlik ve muhtaçların, yaşlıların, hastaların, kölelerin ve lanetlenmişlerin desteklenmesi gibi özellikleriyle taraftar da topluyorlardı. Bu konuda Hristiyanların gerçek davranışlarına dışarıdan nasıl bakıldığı üzerine fazla bulgu mevcut değildir. Samsatlı Lukianos'un *De morte Peregrini* adlı eserindeki ünlü bir pasaj, sağduyuya aykırı olduğu için yazarı şaşırtan özgül bir Hristiyan hayırseverliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda taş yazıtlarda fazlasıyla sergilenen ve çoğu örnekte polis bağlamında halk evergetizmine atıfta bulunan genel philanthropia'ya zıt gibi görünmektedir.

Barbarlar, Hayırseverlik ve Bizans Misyonizmi

[27 MART, ÇARŞAMBA / IV. OTURUM / 09:50-10:10]

Bu bildiriye, Bizans'taki tutsak barbarların (Arapların, Anadolu ve Balkan Türklerinin, Slavların vb.) akıbetlerine odaklanılacaktır. Bizanslılar, Romalıların sivilleri tutsak alma şeklindeki eski uygulamasını komşularıyla girdiği çatışmalarda devam ettirmiştir. Barbar kadınlar ve çocuklar, askerî harekâtların meşru hedefleri arasındaydılar. Tutsak alınan sivillerin ağırlıklı olarak (ya da belki de münhasıran) çocuklardan oluşan bir bölümü, Bizans hayırseverlik sistemi çerçevesinde Grekçe ve Hristiyanlığın ilkeleri üzerine eğitim görüyordu. Bu anlamda (tek olmasa da) en önemli kurum, barbar kâfir çocukların vaftiz edilerek Bizans toplumunda yeni bir hayata başlamaya hazırlandıkları yetimhaneler (orphanotrophia) sistemiydi. Kaynaklar Bizans yetkililerinin, savaşta tutsak alınan ya da köle pazarlarından satın alınan yabancı çocukların hayırsever kurumlar yoluyla asimilasyonu ve Hristiyanlaştırılması göreviyle ilgilendiklerini açıkça ortaya koymaktadır. İmparatorluk sarayında ya da aristokratların ve zenginlerin malikânelerinde ev kölesi olarak çalıştırılmaya başlanan çocuklar genellikle Eski Yunanca ve din bilgilerinden oluşan ve vaftizle sona eren standart bir eğitim sürecinden geçirilirdi. Efendilerin barbar çocuk kölelere "Roma terbiyesi" vermeye yönelik bu çabaları Bizans'a özgü "philanthropia" anlayışıyla da açıklanabilir. Bizanslıların yabancı tutsaklar alma ve daha sonra onları çok çeşitli hayırseverlik etkinlikleri yoluyla asimile etme pratiği, teorik gerçekleşmesini ve açıklamasını, Hristiyan Roma İmparatorluğu için Hristiyanlığın evrensel hakikatini bütün insanlığa yayma yönünde bir özgül tarih felsefesi misyonu varsayan dinî ve kültürel ideologeme'lerde bulur. Yazar, bu ideologeme'yi açıklamak ve yorumlamak için Bizans Misyonizmi şeklinde bir terim ortaya atmıştır («mesihçilik»le karıştırılmamalıdır). Bizans Misyonizmi'nin temelini oluşturan odak motif, evrensel Hristiyanlık hakikatinin gelecekte tüm paganlara yayılacağına işaret eden Pentekost yortusuydu. Savaşta yabancı tutsaklar alma ve sonra onları asimile etme stratejisi, Bizanslıların misyonist fikirlerinin uygulamaya sokulmasında kullanılan önemli bir araçtı.

Konstantinopolis Manastırlarında Philanthropia

[27 MART, ÇARŞAMBA / IV. OTURUM / 10:10-10:30]

Çalışma genel olarak kuruluşlarından itibaren Bizans manastırlarının philanthropia (hayırseverlik) kavramına ve philanthropik işlere olan bakış ve katkılarını incelemektedir. İnceleme alanı olarak Konstantinopolis manastırlarına odaklanan çalışma, tarih sınırlaması olarak da 1261 sonrasında Bizans İmparatorluğu'nun yaşadığı en parlak devir olan ve kendi içinde pek çok karşıtlığı da barındıran II. Andronikos dönemine (1282-1328) odaklanmakta ve bu dönemin açmazlarının en belirgin sembolü olan philanthropia kavramını incelemektedir.

İncelememizin ilk bölümünde Bizans Dönemi'nde manastırların gelişimine konunun tarih içinde yerini alabilmesi için kısaca -özellikle philanthropik kurumlara bakışları açısından- değinildi. Bu konuya değinirken manastırların özellikle devlet ve topluma olan ilişkilerini tarihsel bir süreç içinde sunmaya özen gösterildi. Odak noktamız olan II. Andronikos döneminin ana kişilikleri olan ve bu dönemin philanthropia'ya bakışını yöneten kişiler olan dönemin Konstantinopolis patriklerine -ve özellikle Patrik Athanasios'u merkez alarak- kısaca değinildi.

Her dönemde olduğu gibi, incelememizin ana konusunu oluşturan II. Andronikos döneminin manastırlarına dair en açıklayıcı bilgileri günümüze ulaşabilen tipikon'lardan edinmek mümkün olmaktadır. Biz de bu kaynağı birincil kaynak olarak kabul etmekten yola çıkarak bu dönemin manastırlarının önceki dönemlere oranla devam kaygıları gereği nasıl içlerine kapandıkları ve adeta philanthropik kurumlardan veya katkılardan hatta kapıda sadaka vermekten bile nasıl uzaklaştıklarını, sınırlı kaynaklarını sadece manastırın devamı için kullandıklarını ve bunun boyutlarını açıklamaya çalıştık. Bu aşamada, özellikle manastırların ayrıcalıklılar -ktetor ve ailesi- için bir tür güvence olmayı varoluşlarının ana nedeni olarak görmeye başladıklarına tanık olunmaktadır. Bu dönemin açıklanmasının Bizans manastırlarının philanthropia'ya bakışının son aşaması olarak önemli olduğunu görülmektedir.

Ortaçağ'da Anadolu'da Vakıf Kitabeleri

[27 MART, ÇARŞAMBA / V. OTURUM / 14:00-14:20]

Vakıf, Ortaçağ'da Anadolu'nun Müslüman cemaatlerinde hayırseverlik yapmanın başlıca yoluyla. Bu hayırseverlik sadece yasal açıdan bağlayıcı vakfiyeler yoluyla değil, bazen yazıtlar yoluyla da kayda geçirilmiştir. Hayırseverlik eyleminin halka ilan edilmesini sağlayan bu tür vakıf kitabeleri, ilginç bir şekilde, Türkçe'nin epigrafide kullanılmasının da en erken örneklerini temsil eder. Bu tür kitabeler üzerine şu âna kadar akademik bir çalışma yapılmadı. Bu bildiride, amaçlarını ve işlevlerini daha iyi anlamak amacıyla, Erzurum, Kütahya, Seyitgazi ve Amasya'da 14. ve 15. yüzyıllarda oluşturulmuş vakıf kitabeleri incelenecektir.

Selçuklu Dönemi'nde Anadolu'da Darüşşifalar ve Hayırseverlik

[27 MART, ÇARŞAMBA / V. OTURUM / 14:20-14:40]

Bu çalışma Selçuklu Dönemi Anadolu'su'nda hayırseverliğin önemini, halkın sağlık ihtiyaçlarını karşılayan hastane/darüşşifa ve tıp medreseleri gibi vakıflar aracılığıyla irdeler. Anadolu Selçukluları için onüçüncü yüzyıl başı iddialı bir dönemdir; artan emperyal azimleri, tıp külliyesi gibi çeşitli yeni müesseseler aracılığıyla açıkça ortaya çıkar. Keyhüsrev'in kız kardeşi için Kayseri'de yaptırdığı ve medrese, hastane, akıl hastanesi ve melike için türbeden oluşan Gevher Nesibe Darüşşifası (1205), Sivas'ta tıp medresesi ile daha sonra sultanın türbesinin ilave edildiği Keykavus Darüşşifası (1217–20), ve Konya'da Keykubad'ın 'Ala'iyya Darüşşifası (1220'ler?), Selçuklu sultanlarının bu önemli şehirlerdeki yeni baniliklerinin temsilcilerindedir. Anadolu'daki bu gelişmeler, geniş bir coğrafi bağlamda irdelenmelidir. Örneğin Bizans Konstantiniyesi'ndeki en meşhur örnek, Komnenos hanedanlığı tarafından kurulan ve genişletilen Pantokrator (Zeyrek) Manastırı'dır (1136). Hastane, kilise, hanedan türbesi ve eğitim alanından oluşan bu yapı topluluğu, manastır ve xenon işlevlerini birleştirmesi ile darüşşifa komplekslerinin bir öncülü gibidir. Yakın bölgede Mengücek ailesi Divriği'ndeki ünlü darüşşifa ve cami külliyesini (1228–29) yaptırmıştır. Suriye'ye gelince, Nureddin Zengi'nin hastane ve medreseden oluşan önde gelen بیمارستانı (1154) da belki Selçuklular için ilham kaynağı olarak görülebilir. Bu çalışma, bu tür kamusal hizmetlerin uluslararası bir coğrafyada yaygınlaşması ile bu dönemde çok moda olan sultani hastane külliyesi arasında nedensel bir ilişki olduğunu iddia eder.

Sultanlar, Veliler ve Hayırseverlik: I. Selim ve Ayntab Sancağı

[28 MART, PERŞEMBE / VI. OTURUM / 09:30-09:50]

1516-1517 yıllarında, Sultan Selim, Büyük Suriye bölgesini ve Mısır'ı Memluk sultanlarından aldı ve kadim Halep, Şam ve Kahire kentlerini Osmanlı İmparatorluğu'na kattı. Sultanın bu kentlerdeki ve Kudüs'teki hayırseverlik faaliyetleri iyi bilinir, ama sancak başkentlerinde yapılan yardımlar daha az ilgi toplamıştır. Bu bildiriye, sultanın Osmanlıların seferinin erken bir aşamasında gönüllü olarak teslim olan Ayntab Sancağı'na (bugünkü Gaziantep) yaptığı bağışlara odaklanılacaktır. Selim'in Ayntab'daki hayırseverlik faaliyetleri, velilere ve sancağın iki köyündeki veli türbelerine odaklanmıştır.

Bildiriye arşiv kayıtlarına ek olarak, 20. yüzyılın ortalarında Gaziantep'te yaşamış yerel tarihçilerin ve halkbilimcilerin çalışmalarından da yararlanılmıştır. Bu yazarların sultanla yerel şeyhler ve babalar arasındaki etkileşimleri aktaran menkıbe derlemelerine özel bir önem verilmiştir. Bu menkıbeler arasında mucizeler, garip karşılaşmalar, kazanılan muharebeler ve bazen de uyumsuz gibi görünen zihinlerin aynı noktada buluşmaları vardır. Bu literatür, taşra topluluklarının bir hükümdarın yönetiminden diğerine geçerken yaşadıkları kaygılar ve umutlar üzerine içgörüler sağlamaktadır. Aynı zamanda, Ayntab'ın yerli eşrafının (tıpkı Osmanlıların aldıkları diğer önemli kentlerde olduğu gibi) sultana ve müşavirlerine karşı belli bir pazarlık gücüne sahip olduklarını düşündürür. Diğer taraftan, Selim'in Ayntab'daki hayırseverlik faaliyetlerinin hükümdarlığı boyunca güttüğü temel bir siyasi amaca –Safevi İran'ın Anadolu'daki siyasi ve dinî hedeflerinin önünü kesme amacına– hizmet ettiği görüşünü ortaya atar.

Osmanlı Hanedanı Kadınlarının Hayırseverliğine Farklı Bir Bakış Açısı: Bir Serginin Düşündürdükleri

[28 MART, PERŞEMBE / VI. OTURUM / 09:50-10:10]

Son otuz yılda, Osmanlı saray kadınlarının hayatlarına ve hamilik ve hayırseverlik faaliyetlerine duyulan ilgi artmaktadır. Bu ilgi büyük ölçüde Osmanlı saray kadınlarının oryantalleştirilmiş temsillerini eleştiren bir söylem çerçevesinde şekillenmekle ve bu kadınların hayırseverlik faaliyetlerinin, özellikle yaptıkları mimari eserlerin bu kadın hamiler için bir kapsamlama işlevi gördüğü yönünde görüşler ileri sürülmekle birlikte, Osmanlı padişahlarının annelerinin, kız kardeşlerinin, kızlarının, karılarının ve cariyelerinin hayalî imgelerinin kullanıldığı kurmaca olan ya da olmayan eserler ve filmler üretilmeye devam etmektedir. Erken modern dönemde yaşamış Osmanlı saray kadınlarının hiçbirinin tablolarla, gravürlerde ya da minyatürlerde doğru temsil edilmiş olma ihtimalinin bulunmamasından bağımsız olarak, bu kadınların bir imgesini görme ihtiyacı bir şekilde bu temsillerin tamamen hayal ürünü olduğu yönündeki tarihsel kanıtlara ağır basmaktadır. Akademik kitapların kapaklarından sansasyonel filmlere kadar pek çok yerde Osmanlı saray kadınlarının yüzleri (ve çoğu zaman vücutları da) görünmeye ve ilgi çekmeye devam etmektedir. Yakın dönemde duyusal çalışmalar ve Osmanlı dünyası üzerine yürütülen araştırmalara dayanan bu bildiri, bir müze sergisi bağlamında, Osmanlı saray kadınlarını ve onların hayırseverlik faaliyetlerini temsil etmek için alternatif stratejiler sunmaktadır. Gelibolu Yarımadası'ndaki Seddülbahir Kalesi'nde 17. yüzyıl Osmanlı valide sultanı Hadice Turhan Sultan hakkında bir sergi açmanın güçlükleri ele alınacak ve ses, koku ve söz imgeleri kullanılarak Osmanlı kadınlarının – ve onların hayatlarının ve hayırseverlik faaliyetlerinin– daha az Oryantalleştirilmiş bir şekilde temsil edilmesi/sunulması yönünde önerilerde bulunulacaktır.

Meşrutiyet Dönemi'nde Sultanın Hayırseverliğinin Kullanılması: Yeni Algılar ve Yönelimler

[28 MART, PERŞEMBE / VI. OTURUM / 10:30-10:50]

İkinci Meşrutiyet Dönemi'nin (1908-1918), Geç Osmanlı Dönemi'ni anlayışımızdaki ve Türkiye Cumhuriyeti'nin erken döneminin şekillenmesindeki önemine rağmen, genellikle Mehmed Reşad'ın padişahlığının artık siyasi ve mali yetkilerden yoksun bırakılmış olan Osmanlı saltanatının alacakaranlığını temsil etmekten ibaret olduğu söylenir. Mehmed Reşad'ın tahta çıkmasının Jön Türk hükümeti tarafından meşrutiyet davasının önceki mutlakiyetçi yönetime karşı vermiş olduğu amansız siyasi mücadelede bir zafer ânı olarak sunulduğu doğru olmakla birlikte, Mehmed Reşad'ın kendisi Jön Türk hükümetleri tarafından yönetimlerine ve kararlarına meşruiyet kazandırmak için kullanılan bir kukla hükümdar olarak görülmüştür. Bu bildiriye Sultan Mehmed Reşad'ın saltanatına ve onun halka yönelik hayırseverlik faaliyetlerini kullanımına odaklanılarak Osmanlı saltanatının meşrutiyet yönetiminde geçen son aşaması irdelenecektir.

Padişahın Edirne'nin imparatorluk mirasının restorasyonuna katkılarının ve İkinci Balkan Savaşı'nda (Temmuz 1913) kentin Bulgar işgalinden kurtarılmasından sonra kent sakinlerine yaptığı yardımların ne şekillerde teslim edildiği analiz edilecektir. Ana argümanım, halka yönelik hayırseverliğin, "İlk Meşruti Padişah" olarak anılan Sultan Mehmed Reşad'ın kamusal alanda varlığını duyurmasını ve eylemleri ve seçimleriyle anayasaya ve Osmanlı yurttaşlarının refahına bağlılığının altını çizen babacan ve hayırhah bir hükümdar imgesini beslemesini sağladığı yönündedir. Hayırseverliği esas itibarıyla Jön Türk devriminin yarattığı yeni koşullarda ona hâlâ yer olduğunu vurgulamıştır.

Osmanlı Modernleşme Projesi'nde Hayırseverlik Kapsamında Eğitim: Tanzimat Dönemi'nde Rum Ortodoks Cemaatlerde Eğitim Faaliyetlerinin Çeşitli Yönleri

[28 MART, PERŞEMBE / VI. OTURUM / 10:50-11:10]

Geç Osmanlı İmparatorluğu'nda eğitimin yaygınlaşması, Osmanlı yurttaşlığının ortaya çıkmasıyla bağlantılıdır ve bu da ülkeye ve Padişah'a yürekte bağlı olmak, Batı'ya ve ayrılıkçı etnik hareketlere karşı ülkeyi savunabilmek için onun modernleşmesi ve ilerlemesi uğruna mücadele etmek demektir. Eğitimin yaygınlaşması, doğası gereği, o zamana kadar eğitim sürecinden dışlanmış olan grupların, yani yoksulların ve kadınların artık bu sürece dahil edilmelerini gerektiriyordu.

Rum Ortodoks nüfus içerisinde eğitimi yaygınlaştırma girişimleri, özellikle yerel cemaat seviyesinde, 1870'lerden sonra sistematik hâle getirildi. Cemaat eğitimi, Rum kültürünü Ortodoks milletin toplulukları arasında yaygınlaştırmanın ve bu şekilde Balkan milliyetçiliklerine –özellikle de Bulgar milliyetçiliğine– karşı bir savunma sağlamanın bir aracı olarak görülüyordu. Avrupa'da gelişen işçi ve sosyalizm hareketlerine karşı duyulan korku ve okuryazar elitlerin bunu Balkan milliyetçilikleriyle bağlantılandırması da Rum eğitiminin yaygınlaştırılmasını açıklar. Alt sınıfları eğitime dahil etme amacı, bu sınıflarda bu girişimin hayırseverlik olarak algılanması sonucunu doğurdu.

Eğitim mekanizmaları bağlamında, genç yoksul kuşak, çalışma ve toplumsal ilerleme – milletin ve bütün İmparatorluğun ilerlemesi– değerleri üzerinden toplumsallaştı. Eğitim, özellikle yoksullar için, yeni kuşakların devam eden Batılılaşma sürecinin dayattığı burjuva normlarına entegrasyonu için vazgeçilmez önemde olan bir burjuva benlik inşa etmeyi amaçlıyordu. Bu çerçevede Rum Ortodoks eğitimi Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun yapılarına entegrasyonun bir aracı hâline geldi.

Saçının/Sakalının Bir Teli Değerinde Hayır: Ondokuzuncu Yüzyıl Osmanlı Topraklarında Mukaddes Emanetler

[28 MART, PERŞEMBE / VI. OTURUM / 11:10-11:30]

Onsekizinci yüzyılın son çeyreğinden itibaren, Osmanlı sultanlarının meşruiyetleri ve halifelik iddiaları giderek artan bir biçimde sorgulanır hale geldi. Bu durum karşısında, kamuoyundaki imajlarını güçlendirmek amacıyla sultanların kullandıkları en güçlü ve etkili yöntem, kutsal mekanların, restore edilmek yahut yıkılıp yeniden inşa edilmek suretiyle hanedana mal edilmesi idi. Bu aslında yeni olmayan uygulamaya, ondokuzuncu yüzyılın özellikle çalkantılı ve hassas dönemlerinde yoğun olarak başvurulurken, bir yandan da peygamberin kutsal emanetlerinin hareketliliği ile oluşan ve hanedanın cömertlik ve dindarlığı ile ilişkilendirilen bir ağ yaratıldı. Mesela, Peygamber'in Sakal-ı Şerif'i Osmanlı coğrafyasının çeşitli köşelerindeki ve hatta dışındaki -camilere ve bazen diğer kutsal mekanlara- gönderilmeye başlandı. Bu kutsal emanetlerin gönderildikleri yerlerdeki muhafazası ve ziyareti ya yeni inşa edilmiş camilerde ya da var olan yapılardaki özel mekanlarda mümkün oluyordu. Benzer şekilde başkentte de kutsal emanetlere olan ilgi ve ziyaret etme arzusunda ciddi bir artış söz konusuydu. Öyle ki I. Abdülmecid, 1851 yılında, Fatih'te daha önce ziyaretgah olarak kullanılan hücrenin yerine, Hırka-i Şerif Camii'ni inşa ettirdi. Bu aynı zamanda, asırlardır Üveysi sülalesinin himayesinde olan bir kutsal emanetin, bir selatin camide korunması, ziyaret edilmesi, dolayısıyla hanedanla özdeşleştirilmesini de mümkün kılmıştı.

Bu bildiri ondokuzuncu yüzyılda kutsal emanetlere karşı artan ilgiyi ve bunun siyasi arka planını ele alır. Kutsal emanetlerin hareketliliğindeki artışı, halkın bir takım dini ihtiyaçlarını karşılamanın yanı sıra, bu objelerin kutsiyetini imparatorluk imajına mal etme ve taşra ile merkez arasında yeni iletişim mecraları oluşturma çabaları ile ilişkilendirir.

Panel: Günümüzde Hayırseverlik

[28 MART, PERŞEMBE / VII. OTURUM / 14:00-15:00]

Ali arkođlu
Koç Üniversitesi

Erdal Yıldırım
Vehbi Koç Vakfı

Filiz Bikmen
Esas Sosyal

KATILIMCILARIN ADRESLERİ

ADAK, MUSTAFA

Akdeniz Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri
Eski Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü
Kampüs - Antalya, Türkiye
m68@gmail.com

AKYÜREK, ENGIN

Koç Üniversitesi, GABAM
Semahat Dr. Nüsret Arsel Bilim ve Teknoloji Binası
Rumelifeneri Yolu, 3440
Sarıyer, İstanbul, Türkiye
eakyurek@ku.edu.tr

BİKMEN, FİLİZ

Esas Sosyal
Esas Plaza, Rüzgarlıbahçe Mah.
Kavak Sok. No:29 34805
Beykoz, İstanbul, Türkiye
filiz.bikmen@esassosyal.com

CHANIOTIS, ANGELOS

Institute for Advanced Study
I Einstein Drive
Princeton, New Jersey
08540 USA
achaniotis@ias.edu

ÇARKOĞLU, ALİ

Koç Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
Rumelifeneri Yolu, 3440
Sarıyer, İstanbul, Türkiye
acarkoglu@ku.edu.tr

ERDOĞAN-ULUHAN, ESRA GÜZEL

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Göztepe Kampüsü
34722 İstanbul, Türkiye
esra.erdogan@marmara.edu.tr

FRÖHLICH, PIERRE

Université De Bordeaux
Maison de l'Archéologie, Domaine universitaire
8, esplanade des Antilles
33607 Pessac Cedex, France
pierre.frohlich@u-bordeaux-montaigne.fr

GINIO, EYAL

The Hebrew University of Jerusalem
Department of Islamic and Middle Eastern Studies
Mount Scopus
9190541 Jerusalem, Israel
eyal.ginio@mail.huji.ac.il

GRAY, BENJAMIN

Birkbeck College, University of London
Department of History, Classics and Archaeology
Room 309, 27 Russell Square
WC1B 5DQ London, UK
b.gray@bbk.ac.uk

HAAKE, MATTHIAS

Westfälische Wilhelms-Universität Münster
Seminar für Alte Geschichte
Domplatz 20-22
D-48143 Münster, Germany
haakem@uni-muenster.de

KANNER, EFTHYMIA

National and Kapodistrian University of Athens
Faculty of Turkish Studies and
Modern Asian Studies
Kaplanon 6 Rd, Athens 10680, Greece
canner@turkmas.uoa.gr

KINAY, SEÇİL

Vehbi Koç Vakfı
Nakkaştepe, Azizbey Sokak
Kuzguncuk, İstanbul, Türkiye
secilk@koc.com.tr

KOKKINIA, CHRISTINA

National Hellenic Research Foundation
Institute of Historical Research Studies
48, Vassileos Constantinou Av.
116 35 Athens, Greece
kokkinia@ie.gr

KORKUT, TANER

Akdeniz Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Kampüs - Antalya, Türkiye
tkorkut@akdeniz.edu.tr

MAREK, CHRISTIAN

Universität Zürich
Historisches Seminar
Karl Schmid-Strasse 4
CH-8006 Zürich, Switzerland
marek@hist.uzh.ch

ÖZDİZBAY, AŞKİM

İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı
Laleli, İstanbul, Türkiye
aozdizbay@hotmail.com

PEACOCK, ANDREW

University of St Andrews
School of History
71 South Street, St Andrews, Fife
KY16 9QW, UK
acsp@st-andrews.ac.uk

PEIRCE, LESLIE

New York University
College of Arts & Science
King Juan Carlos Center, Room 604
10003, New York, NY, USA
lp50@nyu.edu

REDFORD, SCOTT

SOAS University of London
Thornhaugh Street, Russell Square
WC1H 0XG, London, UK
Brunei Gallery, B303
sr63@soas.ac.uk

ROOSEVELT, CHRIS

Koç Üniversitesi - ANAMED
İstiklal Cad. No: 181, Merkez Han
34433, P.O.B. 260
Beyoğlu, İstanbul, Türkiye
croosevelt@ku.edu.tr

SAYAR, MUSTAFA H.

İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Eskiçağ Tarihi Ana Bilim Dalı
Laleli, İstanbul, Türkiye
mhsayar@gmail.com

SHUKUROV, RUSTAM

Moscow State University
Leninskiye Gory
I, 119991, Moskva, Russia
rshukurov@yandex.ru

TEKİN, OĞUZ

Koç Üniversitesi - AKMED
Kocatepe Sok. No: 22
Kaleiçi, Antalya, Türkiye
ogtekin@ku.edu.tr

TEKOĞLU, RECAİ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı
Tınaztepe Yerleşkesi, C Blok
Buca, İzmir, Türkiye
tekoğlur@icloud.com

THYS-ŞENOCAK, LUCIENNE

Koç Üniversitesi
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi
Rumelifeneri Yolu 34450
Sarıyer, İstanbul, Türkiye
lsenocak@ku.edu.tr

UĞURLU, A. HİLAL

MEF Üniversitesi
Maslak, Ayazağa Cad. 4,
34396, Sarıyer, İstanbul, Türkiye
onbir1111@gmail.com

YALMAN, SUZAN

Koç Üniversitesi
İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi
Rumelifeneri Yolu 34450
Sarıyer, İstanbul, Türkiye
suzanyalman@ku.edu.tr

YILDIRIM, ERDAL

Vehbi Koç Vakfı
Nakkaştepe, Azızbey Sokak
Kuzguncuk, İstanbul, Türkiye
erdaly@koc.com.tr

NOTLAR

